

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX)
(GURISDIZZJONI SUPERJURI)
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta tas-7 ta' Ottubru, 2008

Citazzjoni Numru. 36/2001/1

AG

vs

F. A.

Il-Qorti,

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-attriċi, wara li ppremettiet illi:

Illi l-kontendenti żżewġu fl-erbgħa u għoxrin (24) ta' April tal-elf disgħa mija u wieħed u tmenin (1981) u miż-żwieġ tagħhom għandhom tewmin, Amanda u Juanita ta' eta' ta' dsatax (19)-il sena;

Illi l-ħajja matrimonjali ta' bejn il-partijiet ma għadhiex iktar possibbli u dan minħabba adulterju, swat u vjolenzi

persistenti ta' kull xorta, inġurji gravi, sevizzi, moħqrija u ġlied ipperpetrati mill-konvenuti a dannu tal-attriċi u ta' wliedhom u dan kif jiġi dettaljatament ipprovat fil-kors tal-kawża;

Illi l-attriċi trid tiġi ippronunzjata s-separazzjoni ta' bejniethom fil-waqt illi jiġu applikati fir-rigward tal-konvenut il-kominazzjonijiet stabbiliti fl-artikoli 48 sa 51 tal-Kodiċi Ċivili u kif ukoll li tiġi awtorizzata sabiex tokkupa d-dar matrimonjali ad esklużjoni ta' żewġha.

Talbet lill-konvenut jgħid għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Tippronunzja s-separazzjoni personali bejn il-kontendenti u dan għar-raġunijiet fuq imsemmija u għar-raġunijiet l-oħra li jirriżultaw fil-kors tal-kawża.

2. konsegwentement tiddikjara li l-konvenut iddekada mid-drittijiet tiegħu kif kontemplat fl-artikoli tmienja u erbgħin (48) sa wieħed u ħamsin (51) tal-Kodiċi Ċivili, Kap sittax (16) tal-Liġijiet ta' Malta.

3. Tiddikjara xjolta l-komunjoni tal-akkwisti ġia eżistenti bejn il-kontendenti.

4. Tillikwida l-istess komunjoni u tiddividi skond il-liġi, dejjem salv dak li ntalab fuq bil-komminazzjonijiet applikabbli fil-konfront tal-konvenut skond il-liġi u għal dan il-fini taħtar nutar Pubbliku biex jippubblika l-att tad-diviżjoni opportun, u jinħatar kuratur għall-eventwali kontumaċi.

5. Tiffissa dik ir-retta alimentari pagabbli mill-konvenut lill-attriċi u tikkundannah sabiex iħallas l-istess.

6. Tawtorizza lill-attriċi sabiex tgħix fid-dar matrimonjali bin-numru ħmistax (15), 8th September Avenue, Xagħra, Għawdex, ad esklużjoni ta' l-attur.

Bl-ispejjeż kompriżi dawk tal-proċeduri quddiem il-Qorti fil-kompetenza tagħha bħala Qorti ta' Ġurisdizzjoni volontarja.

Il-konvneut huwa m'harrek għas-subizzjoni li għaliha minn issa jinsab ngunt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-attriċi minnha kkonfermata bil-ġurament.

Rat id-digriet mogħti fil-ġurisdizzjoni volontarja tagħha ta' l-20 ta' April 2001 fejn awtorizzat l-attriċi tipproċedi b'din il-kawża.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvneut li eċċepixxa illi:

1. Illi filwaqt li l-eċċipjenti jaqbel li l-ħajja konjugali m'għadhiex aktar possibbli u li ż-żwieġ tkisser irrimedjabilment, dana pero' seħħ minħabba tortijiet imputabbli lill-istess attriċi kif ser jiġi ppruvat aħjar waqt il-kors ta' dina l-kawża u mhux minħabba l-premessi ndikati fiċ-ċitazzjoni tagħha – illi għalhekk qed jiġi pprezentat ukoll kontestwalment ma' dawn l-eċċezzjonijiet ir-relattiva kontro-talba tiegħu;

2. Illi t-tieni talba tal-attriċi għandha tiġi respinta billi ma hemmx raġunijiet biżżejjed u fondati għall-applikazzjoni ta' tali dekadenza;

3. Illi l-eċċipjent jaqbel mat-tielet u r-raba' talbiet, b'dana pero' għandu jittiehed kont tal-flus li l-eċċipjent investa fl-iżvilupp u t-tlestija tad-dar tan-Nadur, liema flus kienu assi personali tal-eċċipjent u ma kienux jiffirmaw parti mill-komunjoni tal-akkwisti;

4. Illi l-ħames talba qed tiġi kkontestata wkoll stante li l-attriċi tirċievi pensjoni kontributorja mid-Dipartiment tas-Sigurta' Soċjali pagabbli lilha kull erba' ġimgħat, u hija kapaċi li taħdem u tfendi għal rasha u fil-fatt tagħmel ukoll xogħol ta' tindif fi djar privati, ufficini, u ristoranti, li minnu għandha dħul tajjeb ħafna;

5. Illi s-sitt talba hija dipendenti fuq kif u jekk jiġux milqugħa t-talbiet ta' l-attriċi jew tal-konvneut in kontro-talba dwar id-diviżjoni ta' l-assi tal-komunjoni,

b'dana pero' illi mjin mill-partijiet tiġi assenjata lilu jew lilha d-dar konjugali tax-Xagħra, għandu jinħoloq bilanċ ugwali u ġust dwar il-proprjeta' li ser tiġi assenjata lill-parti l-oħra u f'każ li jkun hemm diskrepanza passiva kontra l-wieħed jew l-oħra mill-partijiet, għandu jiġi ordnat forma ta' ekwiparazzjoni fi flus kontanti jew b'mod iehor kif jidhrilha xieraq din l-istess Qorti;

6. Illi l-konvenut ma għandux ibati l-ispejjeż ta' dina l-kawża kemm għaliex it-tortijiet relattivi huma unikament imputabbli għall-istess attriċi u kemm għaliex l-attriċi qatt ma write ruħha interessata li tagħmel tentattiv għal separazzjoni bonarja nonostante diversi proposti mressqa mill-konvenut liema proposti baqgħu mingħajr tweġiba;

7. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri jekk ikun il-każ.

Bl-ispejjeż kontra l-attriċi li minn issa qed tiġi ngunta biex tidher personalment għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti relattiva tal-konvenut minnu maħlufa.

Rat il-kontro-ċitazzjoni tal-konvenut fejn, wara li ppremetta illi:

Illi l-ħajja ta' bejn il-kontendenti ma għadhiex aktar possibbli u ż-żwieġ tkisser b'mod irrimedjabbli minħabba tortijiet imputabbli biss għall-istess attriċi rikonvenzjonata kif ser jiġi ppruvat aħjar waqt is-smiegħ ta' dina l-kawża;

Illi għalhekk il-konvenut jixtieq jipprevalixxi ruħu mill-fakolta' li jipprezenta din il-kontro-talba sabiex jitlob is-separazzjoni personali;

Talab lill-attriċi tgħid għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Tiġi ppronunzjata s-separazzjoni personali bejn il-kontendenti konjuġi Attard għar-raġuni premessa kif ser tiġi amplifikata w elaborata waqt is-smiegħ ta' dawn il-proċeduri;

Kopja Informali ta' Sentenza

2. Tiddikjara x-xoljiment tal-komunjoni ta' l-akkwisti bejn l-istess kontendenti;

3. Tillikwida u tiddividi l-assi kollha li kienu jiformaw parti mill-istess komunjonijiet okkorrendo permezz ta' perit nominandi;

4. Tillikwida l-ammont ta' flus li l-konvenut impjega fl-iżvilupp u tlestija tad-dar l-oħra numru wieħed u sittin (61), Triq Duru, Nadur, liema flus kienu assi proprji tiegħu, u teskludi fl-interess tal-konvenut is-somma hekk likwidata mill-likwidazzjoni u diviżjoni mitluba fit-talba preċedenti;

5. Tawtorizza lill-konvenut sabiex jgħix fid-dar matrimonjali bin-numru ħmistax (15), Vjal it-8 ta' Settembru, Xagħra, Għawdex, ad esklużjoni tal-attriċi;

6. Tordna r-registrazzjoni tas-sentenza tas-separazzjoni fir-Registru Pubbliku ai termini tal-artikolu 62A tal-Kap 16.

Bl-ispejjeż kontra l-attriċi rikonvenzjonata li minn issa qed tiġi ngunta għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenut annessa ma' din il-kontro-talba u debitament ġuramentata.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet ta' l-attriċi għal din il-kontro-ċitazzjoni li permezz tagħha eċċepiet illi:

1. Illi t-talbiet tal-konvenut kif dedotti fl-istess kontro-talba huma infondati fid-dritt u fil-fatt u dana peress illi s-separazzjoni personali għandha tiġi pronunzjata tort u ħtija tal-istess konvenut u mhux vice-versa;

Salvi eċċezzjonijiet oħra fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-istess attriċi annessa ma' din in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tagħha u minnha debitament maħlufa.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-digriet tagħha tat-8 ta' Mejju 2003 fejn ħatret lill-espert mekkaniku Joseph Zammit sabiex jagħmel valutazzjoni tal-vetturi pposseduti mill-kontendenti.

Rat ir-relazzjoni ta' l-istess perit tekniku maħlufa fil-21 ta' Mejju 2004.

Rat id-digriet tagħha ta' l-10 ta' Ottubru 2002 fejn ħatret lill-A.I.C. Joseph Mizzi bħala perit tekniku sabiex jistabilixxi l-valur tal-proprijeta' mmobbli formanti parti mill-komunjoni ta' l-akkwisti tal-kontendenti.

Rat ir-relazzjoni ta' l-istess perit tekniku pprezentata fis-7 ta' Novembru 2003 u minnu maħlufa fis-26 ta' Marzu 2004.

Rat il-verbal tagħha tas-17 ta' Gunju 2008 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Semgħet it-trattazzjoni tad-difensuri rispettivi.

Rat in-noti ta' l-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Rat id-digriet tagħha tat-18 ta' Lulju 2008 fejn ordnat lill-perit tekniku l-A.I.C. Joseph Mizzi sabiex, in vista tal-konklużjonijiet peritali tiegħu, kif magħmula fir-rapport preċedenti tiegħu, jirrediġi pjanta fejn jindika kif għandha tingqasam il-plot li jipposjedu in komun il-kontendenti fi Triq Duru, n-Nadur.

Rat ir-relazzjoni ulterjuri ta' l-istess perit tekniku pprezentata fid-29 ta' Awwissu 2008 u minnu maħlufa fit-12 ta' Settembru 2008.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda mismugħa u d-dokumenti esebiti.

Ikkunsidrat:

Dwar iċ-ċitazzjoni:

Illi din hija kawża għas-separazzjoni personali. Intqal f'dan ir-rigward illi: *"Contrariamente a quanto avviene per a separazione consensuale - nella quale il consenso di entrambi i coniugi e' essenziale e la valutazione del Giudice e estremamente circoscritta... - nella separazione giudiziale il 'punto di vista' del coniuge attore non e' di per se bastevole a portare all'accoglimento della domanda. Senza dubbio l'attore formula la domanda perche' e' convinto che per lui ormai la convivenza si e' resa intollerabile - e quindi pregiudizievole alle esigenze di entrambi i coniugi ed a quelle preminenti della famiglia - e non e' da escludere che, a sua volta, il convenuto condivide la doglianza e conseguentemente, anziche' resistere alla domanda o formulare una riconvenzionale, rappresenti la possibilita' di giungere ad una separazione consensuale. Ma al di fuori di questa eventualita' - in presenza della quale...e' auspicabile che il presidente la suggerisca in sede di tentativo di riconciliazione, specie se l'attore si limita genericamente a rappresentare un'intollerabilita' della convivenza fondata esclusivamente sul proprio 'punto di vista' senza dedurre alcuna prova sui fatti che l'hanno determinata (il che porterebbe al rigetto della domanda) - i fatti dedotti a sostegno della domanda devono essere vagliati dal Giudice e verificati nella loro rilevanza dopo l'espletamento della prova."*¹

Il-liġi tagħna telenka diversi raġunijiet għaliex tista' tintalab il-firda,² u nfatti, kif jidher miċ-ċitazzjoni u l-kontro-talba, l-kontendenti jwaħħlu f'xulxin għad-disgwid serju li nqala' bejniethom matul is-snin.

Il-partijiet iżżewġu Għawdex fl-24 ta' April 1981 meta l-attriċi kellha seba' u tletin sena u l-konvenut sitta u ghoxrin. Kellhom tewmin bniet, illum magġjorenni. Kienu ilhom jiffrekwentaw lil xulxin għal xi erba' snin. Imma ġara li xi xhur qabel, l-attriċi ħarġet tqila' u l-partijiet, anke minħabba l-mentalita' prevalenti f'dawk iż-żmenijiet, ħassewhom kostretti li jżżewġu kemm jista' jkun malajr. Infatti ma kellhom xejn ippreparat u lanqas post fejn

¹ Francesco Scardulla : "La separazione personale dei coniugi ed il divorzio" 4ta ed. Milano 2003 n. 23 pag. 119 .

² Artikoli 38 - 41 tal-kap. 16 .

joqgħodu. Dik il-ħabta l-konvenut kien jaħdem bħala *driver* mal-partikular u l-attriċi kienet impjegata ġewwa fabrika tas-tessuti. Marru għalhekk jirrisjedu ma' omm l-attriċi n-Nadur u damu hemm għal xi seba' snin sakemm tlestiet id-dar matrimonjali li l-kontendenti bnew ix-Xagħra, fuq *plot* li kienu akkwistaw mingħand il-gvern. Hekk kif marru joqgħodu x-Xagħra ħadu magħhom lill-omm l-attriċi, li sa dakinhar kienet ġarrbet *stroke* u din baqgħet tirisjedi magħhom sakemm mietet fl-1995. Għas-sena 1992 l-konvenut irnexxielu jikseb impieg permanenti mal-gvern bħala *security officer* l-isptar ta' Għawdex u għadu hekk impjegat sa llum. Madankollu baqa' jaħdem *part time* bħala *driver* u għal xi żmien kien anke jinnegozja fil-karozzi wżati. L-attriċi, wara li ġiet nieqsa ommha, għamlet xi żmien tnaddaf il-*farmhouses*, inkluż dik li akkwistaw il-kontendenti, meta bdiet tinkera lit-turisti.

Matul l-għoxrin (20) sena li l-kontendenti għamlu jgħixu flimkien qabel ma ġiet istitwita din il-kawża, jidher illi dawn laħqu akkumulaw ġid mhux ħażin, sew bix-xogħol tagħhom, kif ukoll b'xi proprjeta' li wirtu. Infatti, apparti d-dar matrimonjali, laħqu akkwistaw dar qadima li kkonvertew u attrezzaw bis-*swimming pool* fin-Nadur, biċċa raba tajba għall-bini ma' ġemb l-istess dar, vetturi, għamara u diversi oġġetti mobbli oħra f'dawn iż-żewġ idjar, investimenti u depożiti bankarji.

Madankollu ma tantx jidher li kien hemm wisq imħabba, kuntentizza u rispett reċiproku f'dan iż-żwieġ. L-attriċi takkuża lil żewġha bi vjolenza fiżika, adulterju u li kien iżomm lill-familja nieqsa mill-bżonnijiet tal-ħajja. Il-konvenut da parti tiegħu jilmenta minn abbużi verbali kontinwi, l-karattru suspettuż ta' martu, rifjut ta' rapporti sesswali u tberbieq ta' flus. Infatti ż-żewġ naħat semmew diversi inċidenti u pproduċew bosta xhieda biex jikkorroboraw l-allegazzjonijiet rispettivi tagħhom.

(1) Ir-raġuni għas-separazzjoni

L-attriċi tagħti bħala r-raġunijiet tagħha għas-separazzjoni l-adulterju, is-swat u vjolenza persistenti ta' kull xorta, inġurji gravi, sevizzi, moħqrija u ġlied ipperpetrat mill-konvenut għad-dannu tagħha.

L-adulterju

Din ir-raġuni hija kontemplata fl-artikolu 38 tal-Kap. 16. Jidher li l-incident li finalment wassal lill-attriċi biex tippromwovi din il-kawża kien dak li seħħ f'Ottubru 2000, fl-epoka li l-attur kien qed jattendi għal xi *evening classes* tal-ġermaniż fil-kumpless ta' l-iskejjel sekondarji tar-Rabat. L-attriċi, li kienet qed tissuspetta li żewġha kien qed jiffrekwenta xi nisa, rnexxielha torganizza pjan biex tara fejn dan kien qed imur wara l-lezzjonijiet. Għalhekk kriet karozza u ftehmet mal-ħabiba tagħha Tessie Spiteri li jmorru jistennewh fil-*grounds* ta' l-iskola u mbaġhad isegwuh bil-moħbi. Hekk għamlu u ssorprendew lill-konvenut ġol-karozza tiegħu fid-dlam wara l-fabbrika tal-ħalib flimkien ma' ċerta Maria Gauci. Hemmhekk saret xenata sħiħa ta' għajjat u tgħajjir u l-attriċi spiċċat kellha tittieħed l-isptar għax ħassha ħażin. Lura d-dar tgħid li ġiet "stuprata" minn żewġha, li kien ilu ma jkollu relazzjoni magħha għal iktar minn tmien snin.

Maria Gauci li wkoll tat il-verżjoni tagħha ta' dan l-incident, spjegat li kif il-konvenut sar jaf li hija kienet qed tagħmilha ta' *counsellor* ma' l-agenzija Sedqa, avviċinaha biex tgħinu fil-problemi matrimonjali li kellu. Peress li ma riedx jagħti fil-għajn minħabba s-suspetti ta' martu, ma xtaqx ikellimha fl-uffiċċju li kellha fil-Kurja, fejn stednitu jmur. Għalhekk kien joffrilha li jwassalha sad-dar wara l-lezzjoni u jinqeda bl-okkażżjoni ħalli jispjegalha d-diffikultajiet tiegħu. Ċahdet kategorikament li kien hemm xi motivi ulterjuri, anzi stqarret li kull ma għamlet kien fit-twettieq ta' l-inkarigu tagħha li tittenta twassal lill-kontendenti għal rikonċiljazzjoni.

Dwar dan l-incident partikolari ġew prodotti l-istess Tessie Spiteri u bintha, li kienu akkumpanjaw lill-attriċi fil-karozza tal-kiri meta ppruvat taqbad lill-żewġha fil-fatt. Imma dawn ma setgħu jgħidu xejn iżjed, għajr illi l-attriċi marret tgħajjat u titgħajjar mal-konvenut u din Maria Gauci, u li spiċċaw wasslu lill-attriċi l-isptar għax ħassha ħażin bil-kedda li ħadet.

Jidher li l-ewwel suspetti dwar l-adulterju ta' żewġha bdew jitqanqlu meta nibtet ħbiberija ma' ċerta Frances De Falvia li kienet toqgħod il-Marsa, fi żmien li t-tfal kienu ser jagħmlu l-preċett. Meta kienu jiltaqgħu magħha Malta, kienu jwassluha d-dar bil-karozza. Żewġha u din il-mara kienu jikkomunikaw bejniethom fuq it-*telephone*, u darba l-attriċi anke qabditu ser jibgħatilha kartolina ta' l-Għid, bi kliem amoruż fuqha.³

Saret referenza wkoll għal incident ieħor, li seħħ fil-mori tas-smiegħ ta' din il-kawża, fejn ħakmet lill-konvenut jitbewwes maz-zija ta' l-għarus tat-tifla, f'karozza ġewwa l-*parking area* ta' l-Isptar Generali.⁴

Dwar il-prova ta' l-infedelta' ġie mfisser illi: "*Anzitutto puo' aversi la prova inequivoca dell'adulterio attaverso una sorpresa in flagranza... che non ammette incertezza. ... Ma tali ipotesi (a parte la valutazione dell'attendibilita' delle affermazioni del conuige e dei testi) e' piuttosto infrequente, anche a cagione della riservatezza che caratterizza l'attivita' sessuale di tutti ed in particolare, ovviamente degli adulteri. Per cui la dottrina e la giurisprudenza hanno ritenuto che la prova dell'adulterio possa essere altresì di natura indiziaria ad essere quindi acquisita sulla base di presunzioni gravi, precise e concordanti.*"⁵

Fil-każ tagħna huwa biss it-tielet episodju hawn fuq imsemmi li jista' jagħti indizji serji dwar l-adulterju. Imma kif ġie stabilit mill-ġurisprudenza f'dan ir-rigward: "*jekk l-adulterju jseħħ wara li ż-żwieġ ikun ġia tkisser, ma jsegwix li min ikun ħati ta' adulterju jkollu jbati l-konsegwenzi kollha ta' l-aġir tiegħu.*"⁶ Infatti jintqal ukoll illi: "*By the year 1969, it was recognised that adultery is often a symptom of the breakdown of marriage rather than the cause of it, and that, to quote the favorite dictum of Vassey J, in ward of Court cases, 'it takes three to commit adultery.'*"⁷

³ ara Dok. GA 1 a fol. 89

⁴ ara depożizzjoni ta' l-attriċi a fol. 365 – 366 .

⁵ op. cit. n. 50 pag. 270 .

⁶ Appell : Xuereb vs Xuereb : 29.4.1991; u Prim'Awla : Sammut vs Sammut : 28.11.94 .

⁷ Bernard Passingham : Law and Practice in Matrimonial Cases .

Is-swat u vjolenza persistenti ta' kull xorta

Dawn ir-raġunijiet jaqgħu taħt "*l-eċċessi, moħqrija w offiži gravi*" msemmija fl-artikolu 40 tal-kap. 16. L-attriċi ssemmi żewġ okkażżjonijiet meta l-konvenut aggređiha fizikament. Waħda minnhom kienet fis-sena 1999 meta l-konvenut qabadha minn għonqa, u dan ġie konfermat mit-tabiba Dr. Josette Rapa li eżaminat lill-attriċi wara dan l-incident u sabtilha "*pressure marks*" jidhru ta' swaba f'għonqha.⁸ L-okkażżjoni l-oħra kienet dakinhar ta' l-incident hawn fuq imsemmi ta' Maria Gauci. L-attriċi tallega li hekk kif irritornat id-dar mill-isptar, żewġha bir-rabja li kellu għaliha qabad u stupraha.

Imbagħad kien hemm incident ieħor meta l-istess tabiba sabet lill-attriċi "*fi stat ta' eċċitazzjoni kbira*" b'polz mgħaġġel ħafna u l-pressjoni għolja ħafna, għax kif spjegatilha l-attriċi "*kien hemm xi kwistjoni għax sabet x'Easter Card indirizzata lil xi ħaddieħor u kienet inqalgħet tilwima u kien hemm x'affarijiet li hu kien anke xi daqsxejn vjolenti u hekk u kissrilha x'affarijiet tad-dar.*"⁹

Il-konvenut ma ċaħad l-ebda waħda mill-incidenti msemmija. Jidher pero' illi dawn kienu ġew kollha provokati bis-suspetti li kellha l-attriċi dwar l-adulterju. Tenut kont illi kienu l-uniċi incidenti vjolenti li l-attriċi kienet kapaċi ssemmi f'temp ta' l-għoxrin sena li l-kontendenti għamlu jgħixu flimkien, lanqas jidher illi kienu daqstant spissi.

Inġurja gravi u sevizzi.

Dawn ir-raġunijiet ukoll jaqgħu taħt l-artikolu 40 tal-kap. 16. Dwar *l-inġurja* intqal illi: "*Meta r-raġel ikollu intimita' ma' mara oħra ta' ċerta notorieta', dik il-ħbiberija tikkostitwixxi inġurja gravi li toffendi l-amor proprju tal-mara u s-sentimenti ta' mara miżżewġa, li tiġġustifika t-talba għas-separazzjoni personali.*"¹⁰ Fil-każ tagħna l-attriċi setgħet ħassitha offiża bil-ħbiberija li żewġha jidher li kellu ma' l-imsemmija Frances De Flavia. Madankollu

⁸ ara depożizzjoni ta' Dr. Rapa a fol. 44 tal-process .

⁹ ibid. a fol. 41 .

¹⁰ Emmanuela Taliana vs Francesco Taliana P.A. 5.03.1945 .

minn dak li ntqal f'dan ir-rigward, ma hemmx provi biżżejjed li jiġġustifikaw is-separazzjoni għal din ir-raġuni.

Ġie mfisser illi: "*Le **sevizie** consistono in sofferenze fisiche inflitte al soggetto passivo, si riferiscono ai tormenti, alla tortura, diretti dalla spietata volonta' di far soffrire, sono rivelatrici di un animo basso, di un impulso malvagio e consistono sempre in una violenza. Violenza che per altro non deve riguardare necessariamente la persona fisica ma anche la personalita' della vittima in quanto infligge sofferenze che turbano la sfera psichica del soggetto, o ne acuiscano uno stato di sofferenza psichica.*"¹¹

Apparti l-okkażżjonijiet ta' vjolenza li ġia ġew ittrattati separatament, l-attriċi ssemmi n-nuqqas ta' rapporti sesswali li kien ikollhom għal snin sħaħ, ix-xehha tal-konvenut, li allegatament kien iħalliha nieqsa mill-flus, u li dejjem baqa' jiekol għand ommu. Jidher pero' illi xejn ma kienet korretta l-attriċi fl-allegazzjoni tagħha li żewġha kien iħalliha nieqsa mill-flus, għax minbarra l-pensjoni ta' ommha li dejjem baqgħet f'idejha, jirrizulta li l-attriċi kellha depożitu bankarju f'isimha li qatt ma ħasset il-ħtieġa li tmiss matul iż-żwieġ, ħaġa li ċertament kienet tagħmel kieku ġiet daqshekk nieqsa mill-flus biex trabbi l-familja. Dan appart, huwa ovvju li qatt ma kien hemm imħabba f'dan iż-żwieġ u li konsegwenza ta' hekk lanqas ma kien hemm ebda rispettt reciproku. Dan kollu jidher li kien dovut għall-fatt illi l-partijiet ħassewhom kostretti jiżżewġu kontra r-rieda tagħhom minħabba t-tqala xejn mistennja qabel iż-żwieġ.

Kienu x'kienu r-raġunijiet veri li wasslu lill-kontendenti jitolbu s-separazzjoni, hija l-fehma ta' din il-Qorti li m'hemmx dubbju li dan iż-żwieġ illum tkisser irrimedjabilment, ħtija ta' l-attitudini li ħadu lejn xulxin il-kontendenti sa mill-bidu taż-żwieġ tagħhom. Konsegwentement bil-poteri li tagħtiha l-liġi taħt l-istess artikolu 40 tal-kap. 16, hija ser takkorda t-talba ta' l-attriċi

¹¹ op. cit. n. 36 pag. 193 .

għal din ir-raġuni, minkejja illi ma kien hemm ebda talba da parti tagħha f'dan ir-rigward.

(2) Id-dekadenza mid-drittijiet kontemplati fl-artikoli tmienja u erbgħin (48) sa wieħed u ħamsin (51) tal-kap. 16.

Billi rriżulta illi ż-żewġ kontendenti jahtu għal din is-separazzjoni, huwa l-każ illi t-tnejn li huma jtilfu dawn id-drittijiet. Madankollu billi l-unika mezz ta' għixien ta' l-attriċi huwa l-pensjoni tan-National Insurance ammontanti għall-ekwivalenti ta' Lm148.56 fix-xahar,¹² u xi ftit imgħaxijiet mid-depożiti bankarji li għandha f'isimha, kunsidrat ukoll illi minħabba l-eta' tagħha mhux daqstant faċli li tibqa' taħdem għan-nies, u tenut kont l-introjtju nett ta' Lm384 fix-xahar li għandu żewġha mis-salarju tiegħu, u x-xogħol *part-time* li jagħmel fuq bażi sporadika bħala *driver*, huwa xieraq illi ta' l-inqas sakemm jilħaq l-eta' ta' l-irtirar, huwa jibqa' jikkontribwixxi għall-manteniment ta' martu. Din id-diskrezzjoni hija permessa lill-Qorti taħt l-artikolu 51 tal-kap. 16, u għalhekk timmodifika r-retta alimentari pagabbli proviżorjament mill-konvenut lill-attriċi u ffissata minn din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni volontarja tagħha bid-digriet ta' l-20 ta' April 2001,¹³ billi tistabilixxi l-rata pagabbli b'effett mid-data ta' din is-sentenza sa' meta l-konvenut jirtira mill-impieg governattiv tiegħu, fis-somma ta' mitejn ewro (euro 200) fix-xahar.

(3) Il-likwidazzjoni tal-komunjoni ta' l-akkwisti

Irriżulta li l-kontendenti jipposjedu in komun:

(a) Beni immobbli:

(i) id-dar residenzjali fl-indirizz Plot 15, 8th September Avenue, ix-Xagħra, Għawdex, preżentement u *pendente lite* okkupata mill-attriċi. Din ġiet stmata mill-

¹² Dok. GA SS a fol. 656 tal-process .

¹³ Dok. B anness maċ-ċitazzjoni a fol. 7 tal-process .

perit tekniku tal-valur ta' ħamsa u tmenin elf lira maltija (Lm85,000);¹⁴

(ii) id-dar nru. 61, Triq Duru, in-Nadur, Għawdex, preżentement okkupata mill-konvenut, stmata tal-valur ta' ħamsa u sittin elf lira maltija (Lm65,000);¹⁵

(iii) biċċa art fabbrikabbli li għandha faċċata fuq Triq Duru, in-Nadur, tal-kejl ta' circa 361.66 metri kwadri, stmata tal-valur ta' seba' u disgħin elf u tliet mitt lira maltija (Lm97,300).¹⁶

(b) **Beni mobbli:**

(i) **vetturi:** il-kontendenti jipposjedu erba' karożzi li ġew stmati hekk mill-espert tekniku: Volkswagen Polo: ħamest elef u ħames mitt lira maltija (Lm5500); Austin qadima tas-sena 1980: tmenin lira maltija (Lm80); Fiat 600 tas-sena 1970: ħamsin lira maltija (Lm50); Toyota stmata mitt lira maltija (Lm100);¹⁷

(ii) **għamara** li tinsab fiż-żewġ idjar abitati mill-kontendenti: din ma ġietx stmata minn ebda espert, u l-kontendenti ippreżentaw stejjem differenti dwarhom;¹⁸ imma minn dak li rat il-Qorti waqt l-aċċess li nżamm apposta fiż-żewġ fondi, jidher illi bejn wieħed u ieħor hemm għamara ta' valur pjuttost ugwali f'dawn iż-żewġ fondi;

(iii) **depożiti bankarji w investimenti oħra:** sa meta ġiet istitwita l-kawża, kien hemm is-segweni investimenti: (a) Lombard Banking Services a/c no. 11205776 GBP 3764.48;¹⁹ (b) HSBC Savings a/c no. 071-094957: Lm7638.54; u (c) HSBC Current a/c no. 071094957001: Lm1200; fil-kors tas-smiegħ ta' din il-kawża, jidher li l-konvenut żbanka l-parti l-kbira minn dawn iż-żewġ depożiti lokali, pero' l-attriċi xorta waħda

¹⁴ Ara relazzjoni peritali ta' l-A.I.C. Joseph Mizzi a fol. 404 tal-process .

¹⁵ ibid.

¹⁶ ibid. a fol. 405 .

¹⁷ ara rapport ta' l-espert mekkaniku Joseph Zammit a fol. 385 – 391 .

¹⁸ ara dokti. A, B, C, D u E a fol. 806 – 810 ; u dok. GM a fol. 816 – 823 .

¹⁹ Dok. C a fol. 669 .

tibqa' ntitolata għan-nofs ta' l-ammonti hawn indikati; (d) irriżulta wkoll illi l-attriċi ffit wara li żżewġet, kellha depożitati f'isimha fil-Mid-Med Bank is-somma ta' Lm4218 fil-kont nru. X 113-529.²⁰ Dawn kienu flus li rnexxielha għemma mix-xogħol li kienet tagħmel qabel ma żżewġet. Sussegwentement dan id-depożitu gie trasferit f'ishma tal-Brazil mad-ditta Calamatta, Cuschieri & Co. Ltd. b'valur totali ta' Lm6279.²¹ Jidher li dan l-ammont kien jinkludi l-imgħaxijiet fuq l-investment li kien hemm fil-Mid-Med Bank li qatt ma ġew żbankati. Billi għalhekk dawn l-imgħaxijiet jappartjenu wkoll lill-komunjoni ta' l-akkwisti, id-differenza bejn iż-żewġ ammonti, u cioè' s-somma ta' Lm2061 trid ukoll tinqasam bejn il-kontendenti; (e) proprju fl-aħħar udjenza quddiem din il-Qorti, li kienet tħalliet sempliċement sabiex il-kontendenti jiddikjaraw jaqblux mal-konklużjonijiet peritali ta' l-A.I.C. Mizzi dwar il-pjan ta' qasma tal-plot tan-Nadur, irriżulta li l-konvenut kellu depożitati f'ismu Bonds tal-valur ta' tmintax-il elf ewro (Eur18,000) fil-Malta Government Bond Fund.²² Il-konvenut spjega pero' illi l-parti l-kbira minn dan l-ammont kien provenjenti minn assi ereditarji li huwa wiret mingħand il-ġenituri tiegħu u zitu, u kien biss l-ammont ta' Eur6000 li kienu flus li rnexxielu jfaddal kemm ilhom għaddejnin dawn il-proċeduri.²³ Billi ma kienx prattikabbli li jerga' jinfetah beraħ l-istadju tal-provi biex jiġu konfermati dawn l-allegazzjonijiet, proprju lejliet li kellha tingħata din is-sentenza, l-Qorti ser toqgħod fuq dak li gie sottomess, u tiddikjara li anke din is-somma ta' Eur6000 tappartjeni lill-komunjoni ta' l-akkwisti u għalhekk għandha tinqasam ukoll bejn il-kontendenti.

(4) Id-diviżjoni:

Immobbli:

Il-kontendenti t-tnejn li huma jixtiequ li jiġu assenjati d-dar tax-Xagħra. Permezz tal-verbal tat-18 ta' Lulju 2008²⁴ dawn qablu li t-tieni alternattiva suggerita mill-perit tekniku

²⁰ ara dikjarazzjoni tat-Taxxa tad-Dhul għas-sena bazi 1982, a fol. 559 .

²¹ ara Nota ta' l-Osservazzjonijiet ta' l-attriċi a fol. 849 .

²² ara verbal ta' l-attriċi fl-udjenza tas-26 ta' Settembru 2008 a fol. 890 .

²³ ara Nota responsiva tal-konvenut tad-29 ta' Settembru 2008 a fol. 892

²⁴ a fol. 880 tal-process .

fir-rapport originali tiegħu, u cioè' li l-post tax-Xagħra jinqasam f'żewġ *units*, għandha tiġi eliminata, u għalhekk tibqa' ssejtn biss it-tieni alternattiva u cioè' li tittella x-xorti bejn il-partijiet dwar il-beni mmobbli in diviżjoni. Imbagħad permezz tar-Rikors tagħha tas-17 ta' Settembru 2008, l-attriċi talbet li a tenur ta' l-artikolu 55A tal-kap. 16, u indipendentement lil min tista' tmiss id-dar tax-Xagħra, hija titħalla tabita f'din id-dar peress li magħha għandha tgħix hemmhekk lil bintha Amanda li hija *unmarried mother* flimkien ma' bintha ta' hames snin. Għalkemm skond dan l-artikolu tal-liġi l-Qorit għandha l-fakolta' li tippermetti lil xi hadd mill-partijiet jibqa' jgħix fid-dar residenzjali, minkejja li din tkun ġiet assenjata lill-parti l-oħra, l-Qorti ma tarax għalfejn għandha tilqa' din it-talba għar-raġunijiet imsemmija mill-attriċi fl-istess Rikors. Illum ulied l-attriċi huma maġġjorenni, m'għadhomx jiddependu mill-ġenituri tagħhom għall-għixien tagħhom, u jekk xi waħda minnhom għażlet li tibqa' tgħix ma' ommha fid-dar tax-Xagħra pendent i dawn il-proċeduri, din iċ-ċirkostanza m'għandhiex tipperpetwa ruħha a skapitu tal-parti l-oħra. Għalhekk din it-talba qed tiġi miċħuda.

Billi wkoll skond l-istess tal-beni mmobbli ppreparati mill-istess perit tekniku, hemm ġid biżżejjed biex il-proprjeta mmobbli tinqasam bejn il-kontendenti b'mod ugwali, m'għandu jkun hemm ebda problema li tiġi adottata l-ewwel alternattiva sugġerita mill-perit tekniku, u cioè' dik fejn din il-proprjeta' tinqasam f'żewġ lottijiet ta' valur ugwali, konsistenti: (a) fid-dar tax-Xagħra, tal-valur ta' Lm85,000 u parti diviża tal-*plot* tan-Nadur tal-kejl ta' 143.6 metri kwadri, tal-valur ta' : Lm38,650, iż-żewġ proprjetajiet flimkien jiswew: Lm123,650; u (b) fid-dar tan-Nadur, stmata Lm65,000 u parti diviża oħra mill-*plot* tan-Nadur, tal-kejl ta' 218.06 u stmata Lm58,650, iż-żewġ proprjetajiet flimkien jiswew ukoll: Lm123,650. Wara li tittella' x-xorti bejn il-kontendenti, kull parti tiegħu l-lott assenjat lilha. Il-*plots* tan-Nadur, għandhom jinqasmu skond lil min imissu ż-żewġ id-djar, u kif indikat mill-perit tekniku fir-relazzjoni addizzjonali tiegħu tad-29 ta' Awissu 2008.²⁵

²⁵ a fol. 882 – 883 .

Mobbli:

(a) vetturi: l-attriċi ilha sa minn meta bdiet din il-kawża, tagħmel użu mill-Volkswagen Polo, li dakinhar kienet għadha relattivament ġdida, tant li ġiet stmata mill-espert mekkaniku tal-valur ta' Lm5500; huwa għalhekk xieraq illi din il-karozza tiġi assenjata lilha b'dana illi kwalunkwe svalutazzjoni dovuta għall-użu kontinwu ta' din il-karozza għandha tiġi ssoportata minnha; it-tliet karozzi l-oħra, kollha malandati u tal-valur totali ta' Lm240 għandhom jiġi assenjati lill-attur, anke minhabba li huwa diletant tal-karozzi, u għaliegħ jista' jkollhom xi valur, b'dana illi għandha ssir f'dan ir-rigward ekwiparazzjoni a favur tiegħu mill-attriċi fis-somma ta' Lm2630;

(b) l-għamara: billi dak li hemm fid-dar tax-Xagħra, huwa bejn wieħed u ieħor ta' valur simili għal dak li hemm fid-dar tan-Nadur, dawn il-mobbli għandhom jibqgħu fil-post fejn jinsabu, b'tali mod illi min jieħu d-dar tax-Xagħra, jieħu ukoll l-għamara eżistenti fiha, u min jieħu dik tan-Nadur, jieħu ukoll l-għamara li hemm f'dak il-post; b'dan pero' illi fi kwalunkwe każ, l-għamara w oġġetti oħra li wiret il-konvenut u li huma deskritti fid-Dokumenti "F" u "G" a fol. 811 u 812 tal-proċess, għandhom jintraddu lilu;

(c) id-depożiti bankarji: dawn għandhom jiġu kollha żbankati; ir-rikavat mill-kont esteru fil-Lombard Bank għandu jinqasam ugwalment bejn il-kontendenti; l-istess fir-rigward tal-kontijiet lokali fil-bank HSBC; b'dan pero' illi peress li l-konvenut fil-mori tal-kawża żbanka l-maġġor parti mid-depożiti li kien fihom, huwa jrid jirrifondi lill-attriċi f'dan ir-rigward: Lm4346.24,5; magħhom irid jirrifondi wkoll Eur3000 rappreżentanti sehem l-attriċi mill-investment fil-Bond Fund, mentri l-attriċi trid tirrifondi lill-konvenut: Lm1030.50 rappreżentanti nofs l-imgħaxijiet mid-depożiti li kellha f'isimha kif fuq ingħad;

(d) kreditu oħra tal-konvenut kontra l-attriċi: billi mhux kontestat illi fil-mori tal-kawża l-konvenut kellu jhallas kontijiet pendenti tat-*telephone* li hemm fid-dar tax-Xagħra, li għamlet użu minnu l-attriċi biss, din għandha

tirrifondilu s-somma ta' Lm142.11 li huwa kellu jhallas biex jevita li jaqtgħulu l-linja li kellu fid-dar tan-Nadur.²⁶

- B'hekk jiġi illi b'kollox il-konvenut irid iħallas is-somma ta' erbat'elef mitejn sebgħa u sittin ewro (Eur4267) in ekwiparazzjoni lill-attriċi.

Dwar il-kontro-ċitazzjoni tal-konvenut:

Il-konvenut qed jibbaża t-talba tiegħu għas-separazzjoni fuq il-fatt illi l-ħajja bejn il-kontendenti m'għadhiex aktar possibbli u ż-żwieġ tkisser b'mod irrimedjabbli minħabba tortijiet imputabbli għall-attriċi.

Kif ġia rajna, din il-Qorti fil-fatt aċċettat li tilqa' t-talba għas-separazzjoni ta' l-attriċi appuntu a bażi ta' din l-istess raġuni, imma qatgħetha wkoll illi l-ħtija għal dan it-tkissir taż-żwieġ kienet imputabbli għaž-żewġ partijiet. M'hemm l-ebda raġuni għalhekk għaliex it-talba tal-konvenut għas-separazzjoni m'għandhiex tintlaqa' wkoll. L-istess għandu jsir fir-rigward tat-talbiet l-oħra dwar it-terminazzjoni, likwidazzjoni u assenjazzjoni tal-komunjoni ta' l-akkwisti. Dwar ir-raba talba pero' ma tressqux provi biżżejjed li fil-fatt il-flus impjegati biex tiġi żviluppata d-dar tan-Nadur, kienu provenjenti mill-assi parafernali tal-konvenut, u għalhekk din it-talba mhux ser tiġi milqugħa.

Għal dawn il-motivi, tiddeċidi l-kawża :

A. Rigward iċ-ċitazzjoni billi:

(i) Tilqa' l-ewwel talba u tippronunzja s-separazzjoni bejn il-kontendenti għar-raġuni li ż-żwieġ tagħhom tkisser irrimedjabilment;

(ii) Tiddikjara li l-kontendenti ddekadew mid-drittijiet reċiproċi tagħhom kif kontemplati fl-artikoli tmienja w erbgħin (48) sa wieħed u ħamsin (51) tal-Kap. 16, salv dak li ser jingħhad aktar 'l isfel;

²⁶ ara Nota tal-konvenut a fol. 662 u Dok. B a fol. 667 .

Kopja Informali ta' Sentenza

(iii) Tilqa' t-tielet talba u tiddikjara xjolta il-komunjoni ta' l-akkwisti ġia eżistenti bejn il-kontendenti;

(iv) Tillikwida l-istess komunjonijiet ta' l-akkwisti, tiddikjaraha konsistenti fl-assi mobbli w immobbli elenkati izjed 'l fuq f'din is-sentenza, u tiddividi l-istess assi hekk stabiliti bil-mod indikat fl-istess sentenza; għall-fini tal-pubblikazzjoni tal-kuntratt opportun tinnomina lin-Nutar Dottor Enzo Dimech li għandu jippubblika dan l-att nhar is-Sibt 8 ta' Novembru 2008, fl-uffiċċju tiegħu fil-ħdax ta' filgħodu (11.00 a.m.); tinnomina wkoll lill-avukat Dottor Samuel Azzopardi bħala kuratur għall-eventwali kontumaċi fuq l-istess att;

(v) Tiffissa r-retta alimentari pagabbli mill-konvenut lil martu fis-somma ta' mitejn ewro (euro 200) fix-xahar, pagabbli b'effett minn din is-sentenza, u dana sakemm il-konvenut jirtira mill-impieg governattiv tiegħu;

(vi) Tipprovdi dwar is-sitt talba billi kemm-il darba d-dar residenzjali tax-Xagħra, ma tiġix tmiss lill-attriċi, bix-xorti li trid tittella' bejn i-kontendenti, din għandha tiżgombra minnha fi żmien xahrejn mill-kuntratt ta' diviżjoni ordnat b'din is-sentenza; l-istess għandu jagħmel il-konvenut kemm-il darba d-dar tan-Nadur ma tiġix tmiss lilu.

Billi ġie deċiż illi l-kontendenti jaħtu ndaqs għal din il-firda, l-ispejjeż għandhom jiġu ssopportati ugwalment bejniethom.

B. Rigward il-kontro-ċitazzjoni tal-konvenut billi:

(i) Tiddeċidi dwar l-ewwel talba billi tiddikjara illi ż-żwieġ bejn il-kontendenti tkisser irremedjabilment minħabba ħtija taż-żewġ partijiet;

(ii) Tilqa' it-tieni talba;

Kopja Informali ta' Sentenza

(iii) Tilqa' t-tielet talba u tillikwida u tiddividi l-komunjoni ta' l-akkwisti ġia eżistenti bejn il-kontendenti bil-mod spjegat hawn fuq;

(iv) Tiċhad ir-raba talba;

(v) Tipprovdi dwar il-ħames talba bl-istess mod indikat fid-deċiżjoni tagħha dwar is-sitt talba ta' l-attriċi.

Bl-ispejjeż ta' din il-kontro-talba, ikunu wkoll a karigu tal-kontendenti bejniethom.

Fl-aħħarnett tordna r-reġistrazzjoni ta' din is-sentenza fir-Reġistru Pubbliku ta' Għawdex u dana a tenur ta' l-artikolu 62A tal-Kap. 16.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----